
PODSTAWA PROGRAMOWA PRZEDMIOTU *HISTORIA*

IV etap edukacyjny – zakres podstawowy

I. Chronologia historyczna.

Uczeń porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych.

II. Analiza i interpretacja historyczna.

Uczeń analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epoki i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego; dostrzega wielość perspektyw badawczych oraz wielorakie interpretacje historii i ich przyczyny.

III. Tworzenie narracji historycznej.

Uczeń tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.

1. Europa i świat po I wojnie światowej. Uczeń:

- 1) opisuje następstwa wojny, wyróżniając konsekwencje polityczne, gospodarcze, społeczne i kulturowe;
- 2) wyjaśnia cele powołania i charakter Ligi Narodów;
- 3) wyjaśnia politykę mocarstw wobec Niemiec po zakończeniu I wojny światowej.

2. Odrodzenie państwa polskiego po I wojnie światowej. Uczeń:

- 1) opisuje odrodzenie państwa polskiego oraz jego granice i sąsiadów;
- 2) charakteryzuje i ocenia postanowienia traktatu wersalskiego wobec Polski;
- 3) porównuje cele i skutki powstania wielkopolskiego i trzech powstań śląskich oraz wyjaśnia przyczyny i opisuje następstwa wojny polsko-bolszewickiej;
- 4) charakteryzuje ustrój polityczny II Rzeczypospolitej na podstawie konstytucji marcowej 1921 r.;
- 5) wskazuje czynniki utrudniające proces integracji odrodzonego państwa polskiego;
- 6) wyjaśnia cele i skutki reformy Władysława Grabskiego;
- 7) ocenia wkład Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego w odbudowę państwa polskiego.

**Cele kształcenia
– wymagania
ogólne**

**Treści nauczania
– wymagania
szczegółowe**

-
3. Kryzys demokracji w Europie Zachodniej. Uczeń:
    - 1) charakteryzuje okoliczności oraz następstwa dojścia do władzy Mussoliniego i Hitlera;
    - 2) porównuje faszyzm z nazizmem, uwzględniając organizację państwa, ideologię oraz politykę wobec społeczeństwa;
    - 3) charakteryzuje i ocenia politykę państw europejskich wobec Hitlera i wskazuje na jej uwarunkowania.
  4. System totalitarny w ZSRR. Uczeń:
    - 1) opisuje okoliczności dojścia do władzy Stalina;
    - 2) opisuje zmiany w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym ZSRR po dojściu do władzy Stalina, z uwzględnieniem uprzemysłowienia kraju, kolektywizacji rolnictwa oraz jej następstw (Wielki Głód) i Wielkiej Czystki;
    - 3) porównuje totalitarne systemy hitlerowskich Niemiec i Związku Radzieckiego.
  5. Kryzys demokracji parlamentarnej w Polsce. Uczeń:
    - 1) wyjaśnia przyczyny i skutki przewrotu majowego;
    - 2) porównuje główne postanowienia konstytucji marcowej 1921 r. i konstytucji kwietniowej 1935 r.;
    - 3) wymienia charakterystyczne cechy rządów sanacji, wskazując różnice między demokracją parlamentarną a rządami autorytarnymi;
    - 4) charakteryzuje główne kierunki polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej.
  6. Gospodarka i społeczeństwo II Rzeczypospolitej. Uczeń:
    - 1) charakteryzuje strukturę społeczną, narodowościową i wyznaniową odrodzonego państwa polskiego, dostrzegając przyczyny konfliktów społecznych i narodowościowych;
    - 2) porównuje przejawy kryzysu gospodarczego na świecie i w Polsce, wskazując jego specyficzne cechy;
    - 3) opisuje osiągnięcia gospodarcze II Rzeczypospolitej, w tym budowę portu w Gdyni i utworzenie Centralnego Okręgu Przemysłowego;
    - 4) charakteryzuje główne osiągnięcia kultury i nauki II Rzeczypospolitej.
  7. II wojna światowa. Uczeń:
    - 1) wyjaśnia polityczne, społeczne i gospodarcze przyczyny wybuchu II wojny światowej;
    - 2) charakteryzuje położenie międzynarodowe Polski w przededniu wybuchu II wojny światowej;
    - 3) ocenia konsekwencje zawarcia paktu Ribbentrop-Mołotow;
    - 4) sytuuje w czasie i przestrzeni etapy i fronty II wojny światowej, wskazując momenty przełomowe;

-
- 5) przedstawia przyczyny i skutki Holokaustu oraz opisuje przykłady oporu ludności żydowskiej;
  - 6) przedstawia okoliczności powstania koalicji antyfaszystowskiej oraz porównuje postanowienia konferencji w Teheranie, Jałcie i Poczdamie;
  - 7) charakteryzuje bezpośrednie skutki II wojny światowej, wyróżniając następstwa polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe, z uwzględnieniem przesunięć ludności w Europie Środkowej.
8. Ziemia polska pod dwiema okupacjami. Uczeń:
- 1) porównuje cele i metody polityki niemieckiej i radzieckiej w okupowanej Polsce;
  - 2) opisuje strukturę polityczną i wojskową oraz działalność polskiego państwa podziemnego i ocenia historyczną rolę Armii Krajowej;
  - 3) wyjaśnia przyczyny i opisuje skutki wybuchu powstania warszawskiego oraz ocenia postawę aliantów i Związku Radzieckiego wobec powstania;
  - 4) analizuje zmiany terytorialne, straty ludnościowe, kulturowe i materialne Polski będące następstwem II wojny światowej.
9. Sprawa polska w czasie II wojny światowej. Uczeń:
- 1) przedstawia okoliczności powstania oraz działalność rządu II Rzeczypospolitej na uchodźstwie;
  - 2) charakteryzuje udział Polaków w wysiłku militarnym aliantów oraz sytuuje w czasie i przestrzeni działania wojsk polskich na różnych frontach wojny;
  - 3) ocenia politykę mocarstw wobec sprawy polskiej w czasie II wojny światowej.
10. Świat po II wojnie światowej. Uczeń:
- 1) wyjaśnia przyczyny i skutki rozpadu koalicji antyhitlerowskiej oraz opisuje początki zimnej wojny;
  - 2) opisuje okoliczności i ocenia skutki powstania NRD i RFN;
  - 3) charakteryzuje sojusze polityczno-militarne NATO i Układu Warszawskiego, sytuując je na mapie;
  - 4) charakteryzuje państwa będące w strefie wpływów ZSRR, z uwzględnieniem wydarzeń na Węgrzech w 1956 r. i w Czechosłowacji w 1968 r.;
  - 5) sytuuje w czasie i przestrzeni proces dekolonizacji oraz ocenia jego następstwa, uwzględniając rolę ONZ;
  - 6) wyjaśnia znaczenie II Soboru Watykańskiego dla przemian w Kościele katolickim drugiej połowy XX w.;
  - 7) charakteryzuje konflikty zimnej wojny, w tym wojny w Korei, Wietnamie i Afganistanie oraz kryzys kubański, uwzględniając rolę ONZ;

-
- 8) wyjaśnia przyczyny i charakter konfliktu bliskowschodniego;
  - 9) charakteryzuje przemiany w Chinach po II wojnie światowej;
  - 10) opisuje przemiany polityczne i społeczno-gospodarcze w ZSRR w latach 1945–1991;
  - 11) charakteryzuje przemiany społeczno-polityczne w Europie Środkowo-Wschodniej w 1989 r.;
  - 11) opisuje zmiany kulturowe i społeczne po II wojnie światowej;
  - 12) przedstawia cele i główne etapy rozwoju Unii Europejskiej.
11. Polska w systemie komunistycznym. Uczeń:
- 1) wyjaśnia okoliczności przejęcia władzy w Polsce przez komunistów;
  - 2) charakteryzuje system represji stalinowskich w Polsce i ocenia jego skutki;
  - 3) charakteryzuje realia życia gospodarczego i społecznego PRL-u;
  - 4) porównuje przyczyny i skutki kryzysów 1956 r., 1968 r. i 1970 r., 1976 r.;
  - 5) ocenia polityczną i społeczną rolę Kościoła katolickiego w PRL-u.
12. Rozkład systemu komunistycznego w Polsce – polska droga do suwerenności. Uczeń:
- 1) wyjaśnia znaczenie pontyfikatu Jana Pawła II dla przemian politycznych w Polsce;
  - 2) wyjaśnia przyczyny i skutki wydarzeń sierpniowych 1980 r. oraz ocenia rolę Solidarności w przemianach politycznych i ustrojowych;
  - 3) przedstawia okoliczności wprowadzenia i następstwa stanu wojennego;
  - 4) opisuje najważniejsze postanowienia „Okrągłego Stołu”;
  - 5) charakteryzuje przemiany polityczne, społeczno-gospodarcze i kulturowe po 1989 r.;
  - 6) przedstawia okoliczności i ocenia znaczenie przystąpienia Polski do NATO i Unii Europejskiej.

PODSTAWA PROGRAMOWA PRZEDMIOTU *HISTORIA*

IV etap edukacyjny – zakres rozszerzony

I. Chronologia historyczna.

Uczeń porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych; dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych.

II. Analiza i interpretacja historyczna.

Uczeń analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego; rozpoznaje rodzaje źródeł; ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego; dostrzega wielość perspektyw badawczych oraz wielorakie interpretacje historii i ich przyczyny.

III. Tworzenie narracji historycznej.

Uczeń tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym lub problemowym; dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego; dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje pozyskane informacje z różnych źródeł wiedzy.

I. Starożytność

1. Cywilizacje Bliskiego i Dalekiego Wschodu. Uczeń:

- 1) charakteryzuje uwarunkowania geograficzne rozwoju cywilizacji na Bliskim i Dalekim Wschodzie;
- 2) porównuje formy ustrojowe i struktury społeczne w cywilizacjach bliskowschodnich;
- 3) rozpoznaje cechy charakterystyczne najważniejszych osiągnięć kulturowych cywilizacji bliskowschodnich oraz hinduskiej i chińskiej w zakresie architektury, sztuki, nauki i pisma.

2. Społeczeństwo, życie polityczne i kultura starożytnej Grecji. Uczeń:

- 1) charakteryzuje geograficzne uwarunkowania cywilizacji greckiej;
- 2) wyjaśnia przemiany ustrojowe w Atenach i porównuje formy ustrojowe greckich polis;
- 3) rozpoznaje dokonania kulturowe Greków w dziedzinie architektury, rzeźby, teatru, literatury, filozofii, nauki i identyfikuje je z ich twórcami;
- 4) identyfikuje dziedzictwo kultury greckiej w dorobku kulturowym Europy.

**Cele kształcenia
– wymagania
ogólne**

**Treści nauczania
– wymagania
szczegółowe**

-
3. Ekspansja w świecie greckim i rzymskim. Uczeń:
    - 1) porównuje kolonizację grecką z fenicką w basenie Morza Śródziemnego;
    - 2) charakteryzuje wojny grecko-perskie i ekspansję Aleksandra Wielkiego;
    - 3) charakteryzuje ekspansję rzymską i wyjaśnia ideę imperium rzymskiego.
  4. Społeczeństwo, życie polityczne i kultura starożytnego Rzymu. Uczeń:
    - 1) charakteryzuje przemiany ustrojowe i społeczne w Rzymie republikańskim i w cesarstwie rzymskim;
    - 2) porównuje niewolnictwo w Rzymie z wcześniejszymi formami niewolnictwa w świecie bliskowschodnim i greckim;
    - 3) opisuje zmiany w położeniu religii chrześcijańskiej w państwie rzymskim (od religii prześladowanej, poprzez tolerowaną, do panującej);
    - 4) prezentuje najważniejsze stanowiska historiografii dotyczące przyczyn upadku państwa rzymskiego;
    - 5) rozpoznaje dokonania kulturowe Rzymian w dziedzinie prawa, literatury, nauki, architektury i techniki;
    - 6) identyfikuje dziedzictwo kultury rzymskiej w dorobku kulturowym Europy.

II. Średniowiecze

1. Bizancjum i Zachód a świat islamu. Uczeń:
  - 1) charakteryzuje kręgi kulturowe: łaciński, bizantyjski i arabski;
  - 2) opisuje charakterystyczne cechy bizantyjskiego systemu politycznego;
  - 3) wyjaśnia wpływ cywilizacji islamskiej na cywilizację łacińską i bizantyjską;
  - 4) rozpoznaje najważniejsze osiągnięcia cywilizacji islamskiej w zakresie architektury, sztuki i nauki.
2. Europa wczesnego średniowiecza. Uczeń:
  - 1) opisuje zasięg terytorialny, organizację władzy, gospodarkę i kulturę państwa Franków;
  - 2) charakteryzuje i porównuje ideę cesarstwa karolińskiego z ideą cesarstwa Ottonów;
  - 3) opisuje proces tworzenia się państw w Europie Zachodniej, z uwzględnieniem najazdów Arabów, Normanów i Węgrów;
  - 4) opisuje proces powstawania państw w Środkowo-Wschodniej Europie, z uwzględnieniem wpływu cywilizacji łacińskiej i bizantyjskiej;
  - 5) charakteryzuje funkcjonowanie władzy, struktur społecznych i gospodarki w systemie feudalnym.

-
3. Europa w okresie krucjat. Uczeń:
    - 1) wyjaśnia ideowe i polityczne przyczyny rywalizacji papieżstwa z cesarstwem o zwierzchnictwo nad średniowieczną Europą;
    - 2) charakteryzuje polityczne, społeczno-gospodarcze i religijne uwarunkowania oraz ocenia skutki wypraw krzyżowych do Ziemi Świętej i rekonkwisty;
    - 3) opisuje charakterystyczne przejawy ożywienia społeczno-gospodarczego w Europie XI–XIII w.;
    - 4) opisuje kierunki i charakter oraz konsekwencje najazdów mongolskich dla Europy Środkowo-Wschodniej.
  4. Polska w okresie wczesnopiastowskim. Uczeń:
    - 1) prezentuje główne stanowiska historiografii dotyczące etnogenezy Słowian;
    - 2) wyjaśnia uwarunkowania narodzin państwa polskiego i jego chrystianizacji;
    - 3) opisuje rozwój terytorialny państwa polskiego w X–XII w.;
    - 4) rozpoznaje tendencje centralistyczne i decentralistyczne w życiu politycznym państwa polskiego w X–XII w.;
    - 5) synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy w X–XII w.
  5. Polska w okresie rozbicia dzielnicowego. Uczeń:
    - 1) wyjaśnia przyczyny polityczne i społeczno-gospodarcze oraz następstwa rozbicia dzielnicowego;
    - 2) porównuje proces formowania się społeczeństwa stanowego w Polsce i w zachodniej Europie;
    - 3) opisuje przemiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich oraz ocenia społeczno-kulturowe skutki kolonizacji na prawie niemieckim;
    - 4) charakteryzuje proces przewyciężenia rozbicia politycznego ziem polskich, ze wskazaniem na rolę władców i Kościoła;
    - 5) synchronizuje najważniejsze wydarzenia z okresu rozbicia dzielnicowego i dziejów Europy.
  6. Europa późnego średniowiecza. Uczeń:
    - 1) wyjaśnia przyczyny kryzysu idei władzy uniwersalnej w Europie późnego średniowiecza;
    - 2) charakteryzuje przemiany społeczne i gospodarcze w Europie w późnym średniowieczu;
    - 3) opisuje zmiany na mapie politycznej Europy w XIV–XV w.;
    - 4) charakteryzuje następstwa upadku cesarstwa bizantyńskiego i ekspansji tureckiej dla Europy.
-

-
7. Polska w XIV–XV w. Uczeń:
    - 1) opisuje rozwój terytorialny państwa polskiego w XIV–XV w.;
    - 2) charakteryzuje rozwój monarchii stanowej w Polsce, uwzględniając strukturę społeczeństwa polskiego w późnym średniowieczu i rozwój przywilejów szlacheckich;
    - 3) wyjaśnia międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania związków Polski z Węgrami i Litwą w XIV–XV w.;
    - 4) charakteryzuje i ocenia stosunki polsko-krzyżackie na płaszczyźnie politycznej, gospodarczej i kulturowej;
    - 5) ocenia panowanie Piastów w dziejach Polski; ocenia politykę dynastyczną Jagiellonów;
    - 6) synchronizuje wydarzenia z dziejów Polski i Europy w XIV–XV w.
  8. Kultura średniowiecza. Uczeń:
    - 1) wyjaśnia uniwersalny charakter kultury średniowiecznej;
    - 2) ocenia znaczenie włączenia ziem polskich do cywilizacyjnego kręgu świata zachodniego (łacińskiego);
    - 3) identyfikuje dokonania kultury okresu średniowiecza w zakresie piśmiennictwa, prawa, filozofii, architektury i sztuki, z uwzględnieniem kultury polskiego średniowiecza.

III. Dzieje nowożytne

1. Odkrycia geograficzne i europejski kolonializm doby nowożytnej. Uczeń:
  - 1) charakteryzuje cywilizacje prekolumbijskie w Ameryce;
  - 2) opisuje udział poszczególnych państw europejskich w podziale Nowego Świata w XVI–XVIII w.;
  - 3) ocenia wpływ odkryć geograficznych i ekspansji kolonialnej na życie gospodarcze i kulturowe Europy;
  - 4) ocenia długofalowe konsekwencje wielkich odkryć geograficznych dla Ameryki, Azji, Afryki.
2. Europa w XVI–XVII w. Uczeń:
  - 1) rozpoznaje charakterystyczne cechy renesansu europejskiego oraz wskazuje czołowych twórców i ich dzieła;
  - 2) wyjaśnia polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania i następstwa reformacji, opisując główne nurty i postaci; charakteryzuje reformę Kościoła katolickiego;
  - 3) opisuje mapę polityczną i wyznaniową Europy w XVI w.;
  - 4) wyjaśnia zmiany w sposobie funkcjonowania państw europejskich w epoce nowożytnej, z uwzględnieniem charakterystyki i oceny absolutyzmu francuskiego;
  - 5) opisuje proces kształtowania się państwa moskiewskiego/rosyjskiego;

-
- 6) charakteryzuje główne europejskie konflikty polityczne w XVI–VII w., z uwzględnieniem roli Turcji w Europie Środkowo-Wschodniej;
  - 7) wyjaśnia genezę i opisuje następstwa rewolucji angielskich;
  - 8) analizuje przemiany kapitalistyczne w życiu gospodarczym Europy Zachodniej XVI–XVII w.;
  - 9) opisuje przemiany w kulturze europejskiej w XVII w. i rozpoznaje główne dokonania epoki baroku.
3. Rzeczpospolita w okresie renesansu i demokracji szlacheckiej. Uczeń:
    - 1) opisuje i wyjaśnia funkcjonowanie najważniejszych instytucji życia politycznego w XVI-wiecznej Polsce, w tym sejmików, sejmu, senatu i sejmu elekcyjnego; ocenia demokrację szlachecką;
    - 2) ocenia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego na tle europejskim oraz synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVI w. z wydarzeniami europejskimi;
    - 3) opisuje zmiany terytorialne państwa polsko-litewskiego i charakteryzuje stosunki z sąsiadami w XVI w.;
    - 4) ocenia zmiany w relacjach polsko-litewskich w XVI w.;
    - 5) ocenia kulturową rolę Polski w przeniesieniu wzorców cywilizacji zachodniej na obszary ruskie i litewskie;
    - 6) ocenia sytuację wyznaniową na ziemiach Rzeczypospolitej w XVI w., w tym tolerancję wyznaniową oraz unię brzeską;
    - 7) identyfikuje dzieła polskiego renesansu oraz ocenia dorobek polskiej myśli politycznej okresu odrodzenia i reformacji.
  4. Rzeczpospolita Obojga Narodów w XVII w. Ustrój, społeczeństwo i kultura. Uczeń:
    - 1) opisuje zmiany terytorium Rzeczypospolitej w XVII w.;
    - 2) opisuje główne etapy konfliktów politycznych i militarnych Rzeczypospolitej ze Szwecją, państwem moskiewskim/Rosją i Turcją w XVII w.; wyjaśnia ich następstwa;
    - 3) charakteryzuje proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej;
    - 4) wyjaśnia przyczyny kryzysów wewnętrznych oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej w XVII w.;
    - 5) ocenia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego na tle europejskim oraz synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVII w. z wydarzeniami europejskimi;
    - 6) charakteryzuje sarmatyzm jako ideologię i styl życia polskiej szlachty; rozpoznaje dzieła sztuki polskiego baroku.

-
5. Oświecenie, absolutyzm oświecony i rewolucje XVIII w. Uczeń:
    - 1) wyjaśnia polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania oświecenia europejskiego;
    - 2) charakteryzuje główne idee europejskiego oświecenia i rozpoznaje jego główne dokonania w myśli politycznej, nauce, literaturze, sztuce i architekturze;
    - 3) charakteryzuje absolutyzm oświecony na przykładach państw sąsiadujących z Rzeczpospolitą;
    - 4) charakteryzuje program modernizacji Rosji i rosyjską ideę imperium;
    - 5) charakteryzuje parlamentaryzm angielski i rewolucję przemysłową w Anglii;
    - 6) porównuje przyczyny oraz charakter rewolucji amerykańskiej i francuskiej;
    - 7) charakteryzuje specyfikę okresu jakobińskiego rewolucji francuskiej;
    - 8) wskazuje najważniejsze zmiany na mapie politycznej Europy i Ameryki Północnej w XVIII w. oraz wyjaśnia ich przyczyny;
    - 9) ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej i francuskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej.
  6. Rzeczpospolita w XVIII w. Reformy oświeceniowe i rozbiory. Uczeń:
    - 1) charakteryzuje politykę Rosji, Prus i Austrii wobec Rzeczypospolitej i wskazuje przejawy osłabienia suwerenności państwa polskiego;
    - 2) charakteryzuje działania zmierzające do naprawy Rzeczypospolitej i walkę zbrojną o utrzymanie niepodległości w drugiej połowie XVIII w.;
    - 3) charakteryzuje i ocenia dzieło Sejmu Wielkiego, odwołując się do tekstu Konstytucji 3 maja;
    - 4) opisuje i wyjaśnia uwarunkowania wewnętrzne i międzynarodowe kolejnych rozbiorów Polski, a także analizuje zmiany granic;
    - 5) prezentuje oceny polskiej historiografii dotyczące rozbiorów, panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego i przyczyn upadku Rzeczypospolitej;
    - 6) wyjaśnia specyfikę polskiego oświecenia; ocenia dorobek kulturowy okresu stanisławowskiego, z uwzględnieniem reformy szkolnictwa;
    - 7) synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w XVIII w. z wydarzeniami w Europie i w Stanach Zjednoczonych.

IV. Wiek XIX

1. Europa napoleońska. Uczeń:
  - 1) opisuje kierunki i etapy podbojów Napoleona; charakteryzuje napoleońską ideę imperium;
  - 2) wyjaśnia źródła sukcesów i porażek Napoleona w polityce wewnętrznej i zagranicznej;

-
- 3) wyjaśnia wpływ idei rewolucji francuskiej i wojen okresu napoleońskiego na zmiany polityczne, społeczne i gospodarcze w Europie;
  - 4) wskazuje przykłady i wyjaśnia przyczyny zaangażowania się Polaków po stronie Napoleona;
  - 5) charakteryzuje ustrój polityczny Księstwa Warszawskiego;
  - 6) charakteryzuje decyzje kongresu wiedeńskiego, z uwzględnieniem sprawy polskiej.
2. Europa i Stany Zjednoczone w epoce rewolucji przemysłowej. Uczeń:
    - 1) charakteryzuje proces uprzemysłowienia państw europejskich i Stanów Zjednoczonych;
    - 2) charakteryzuje rozwój terytorialny, gospodarczy oraz przemiany społeczno-kulturowe w Stanach Zjednoczonych w XIX w.;
    - 3) ocenia gospodarcze, społeczne, kulturowe i ekologiczne skutki rewolucji przemysłowej.
  3. Ideologie XIX w. Uczeń:
    - 1) charakteryzuje i porównuje ideologie: konserwatyzm, liberalizm, nacjonalizm, socjalizm utopijny, marksizm i anarchizm;
    - 2) wyjaśnia związki pomiędzy ideologiami liberalnymi i nacjonalistycznymi a europejskimi ruchami niepodległościowymi i zjednoczeniowymi, omawia powstanie o niepodległość Grecji, Wiosnę Ludów, zjednoczenie Włoch i Niemiec;
    - 3) porównuje cele i charakter oraz ocenia polityczne i społeczno-gospodarcze skutki zjednoczenia Włoch i Niemiec;
    - 4) charakteryzuje różne formy zorganizowanej działalności robotników: związki zawodowe, partie polityczne oraz wyjaśnia proces demokratyzacji, z uwzględnieniem przemian ustrojowych w Europie Zachodniej.
  4. Walka o niepodległość Polski w okresie niewoli narodowej. Uczeń:
    - 1) charakteryzuje i porównuje cele oraz metody polityki zaborców wobec społeczeństwa polskiego w okresie niewoli narodowej;
    - 2) rozpoznaje działania społeczeństwa sprzyjające rozwojowi tożsamości narodowej;
    - 3) wyjaśnia przyczyny, charakter i skutki powstań narodowych;
    - 4) prezentuje oceny polskiej historiografii dotyczące powstań narodowych;
    - 5) charakteryzuje koncepcje polityczno-społeczne Wielkiej Emigracji XIX w. i ich wpływ na życie polityczno-społeczne w trzech zaborach;
    - 6) ocenia dorobek kultury polskiej XIX w. i jej wpływ na kształtowanie się tożsamości narodowej Polaków.
  5. Społeczeństwo polskie w okresie zaborów w XIX w. Uczeń:
    - 1) wyjaśnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny odmiennego rozwoju gospodarczego ziem polskich w trzech zaborach;
-

-
- 2) analizuje strukturę społeczeństwa w trzech zaborach, z uwzględnieniem mniejszości narodowych i wyznaniowych, w tym ludności żydowskiej;
  - 3) wyjaśnia przyczyny, charakter i skutki emigracji w XIX w. oraz ocenia aktywność polityczną, militarną i kulturalną Polaków w Europie;
  - 4) porównuje programy ruchu narodowego, ruchu ludowego oraz partii socjalistycznych;
  - 5) charakteryzuje wydarzenia rewolucyjne 1905–1907;
  - 6) porównuje dynamikę zmian gospodarczych i społecznych na ziemiach polskich z przemianami europejskimi oraz synchronizuje wydarzenia z historii politycznej.
6. Europa i świat w XIX w. Uczeń:
- 1) charakteryzuje kierunki przemian społecznych i politycznych w państwach europejskich oraz w Stanach Zjednoczonych i w Japonii;
  - 2) charakteryzuje system polityczny i społeczny imperium rosyjskiego na tle przemian w XIX-wiecznej Europie;
  - 3) opisuje zasięg i ekspansję kolonialną Wielkiej Brytanii, Francji, Niemiec, Rosji i Stanów Zjednoczonych;
  - 4) analizuje polityczne, gospodarcze i społeczne przyczyny oraz następstwa podbojów kolonialnych państw europejskich w Azji i Afryce;
  - 5) charakteryzuje czynniki sprzyjające rozwojowi badań naukowych; rozpoznaje największe osiągnięcia nauki i techniki XIX w.;
  - 6) rozpoznaje dorobek kulturowy XIX w.

V. Wiek XX

1. I wojna światowa i rewolucje w Rosji. Uczeń:
  - 1) wyjaśnia genezę I wojny światowej i opisuje charakter działań wojennych;
  - 2) przedstawia genezę i charakteryzuje przebieg rewolucji rosyjskich w 1917 r.;
  - 3) wyjaśnia wpływ wydarzeń rewolucyjnych w Rosji na przebieg I wojny światowej;
  - 4) opisuje zmiany na mapie politycznej Europy i świata po I wojnie światowej;
  - 5) omawia polskie orientacje polityczne oraz działalność polskich formacji wojskowych w okresie I wojny światowej;
  - 6) wyjaśnia zmiany zachodzące w polityce mocarstw wobec sprawy polskiej, w tym charakteryzuje stanowisko Rosji i Stanów Zjednoczonych.
2. Kryzys demokracji i systemy totalitarne. Uczeń:
  - 1) wyjaśnia przyczyny zwycięstwa bolszewików w Rosji oraz charakteryzuje najistotniejsze przemiany zachodzące w życiu społecznym, gospodarczym i politycznym w ZSRR do końca lat trzydziestych XX w.;

-
- 2) wyjaśnia społeczne, gospodarcze, polityczne i kulturowe uwarunkowania rządów autorytarnych w Europie Środkowo-Wschodniej, faszystów włoskich i nazistów oraz charakteryzuje aktywność międzynarodową Włoch i Niemiec w latach trzydziestych XX w.;
  - 3) porównuje systemy totalitarne oraz charakteryzuje ich imperialne cele;
  - 4) prezentuje stanowiska nauk społecznych na temat genezy i mechanizmów działania systemów totalitarnych;
  - 5) ocenia politykę świata zachodniego wobec totalitaryzmu nazistowskiego i komunizmu; wyjaśnia genezę II wojny światowej.
3. Europa i świat między wojnami. Społeczeństwo, gospodarka, kultura. Uczeń:
- 1) charakteryzuje proces demokratyzacji społeczeństw międzywojennych i ustrojów politycznych, z uwzględnieniem następstw I wojny światowej, przemian cywilizacyjnych, w tym kultury masowej;
  - 2) charakteryzuje życie gospodarcze okresu międzywojennego i wyjaśnia mechanizm wielkiego kryzysu gospodarczego oraz porównuje sposoby przezwyciężania jego skutków w Stanach Zjednoczonych i w Europie;
  - 3) rozpoznaje dorobek kulturowy okresu międzywojennego.
4. Odbudowa niepodległości i życie polityczne II Rzeczypospolitej. Uczeń:
- 1) opisuje proces kształtowania się terytorium II Rzeczypospolitej, w tym powstanie wielkopolskie i powstania śląskie oraz plebiscyty, a także wojnę polsko-bolszewicką;
  - 2) rozpoznaje charakterystyczne cechy ustroju II Rzeczypospolitej w oparciu o konstytucje z 1921 i 1935 r.;
  - 3) opisuje główne ugrupowania polityczne II Rzeczypospolitej, ich aktywność w życiu politycznym oraz przywódców;
  - 4) wyjaśnia przyczyny kryzysu demokracji parlamentarnej w II Rzeczypospolitej; charakteryzuje przyczyny i konsekwencje przewrotu majowego;
  - 5) wyjaśnia uwarunkowania polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej;
  - 6) synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski z wydarzeniami europejskimi.
5. II Rzeczpospolita. Społeczeństwo, gospodarka, kultura. Uczeń:
- 1) charakteryzuje i ocenia dorobek gospodarczy II Rzeczypospolitej;
  - 2) analizuje strukturę społeczeństwa II Rzeczypospolitej, w tym strukturę narodowościowo-wyznaniową oraz charakteryzuje politykę II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych i jej uwarunkowania;
  - 3) charakteryzuje dorobek kulturowy II Rzeczypospolitej;
  - 4) prezentuje oceny polskiej historiografii dotyczące II Rzeczypospolitej.

-
6. Europa i świat podczas II wojny światowej. Uczeń:
    - 1) opisuje główne etapy II wojny światowej i wskazuje przełomowe wydarzenia dla jej przebiegu;
    - 2) wyjaśnia uwarunkowania współpracy niemiecko-radzieckiej w latach 1939–1941 i jej konsekwencje dla państw i narodów Europy Środkowej;
    - 3) charakteryzuje uwarunkowania militarne i polityczne konferencji Wielkiej Trójki oraz ich ustalenia;
    - 4) porównuje I i II wojnę światową – charakter działań wojennych i następstwa obu konfliktów.
  7. Europa pod okupacją niemiecką i Holokaust. Uczeń:
    - 1) charakteryzuje politykę III Rzeszy wobec społeczeństw okupowanej Europy, w tym nazistowski plan eksterminacji Żydów oraz innych narodowości i grup społecznych;
    - 2) opisuje postawy Żydów wobec polityki eksterminacji, w tym powstanie w getcie warszawskim, a także opisuje postawy społeczeństwa polskiego wobec Holokaustu;
    - 3) ocenia stosunek społeczeństw i rządów świata zachodniego oraz Kościoła katolickiego do Holokaustu.
  8. Okupacja niemiecka i radziecka na ziemiach polskich. Uczeń:
    - 1) opisuje przebieg i następstwa wojny obronnej Polski w 1939 r.;
    - 2) opisuje międzynarodowe uwarunkowania działalności polskiego rządu na wygnaniu;
    - 3) wskazuje podobieństwa i różnice w polityce obu okupantów wobec narodu polskiego;
    - 4) opisuje organizację polskiego państwa podziemnego oraz różne formy ruchu oporu, ze szczególnym uwzględnieniem działalności Armii Krajowej;
    - 5) wyjaśnia działania Stalina zmierzające do utworzenia komunistycznego ośrodka władzy w Polsce;
    - 6) wyjaśnia uwarunkowania polityczne i charakteryzuje czyn zbrojny powstania warszawskiego;
    - 7) synchronizuje najważniejsze wydarzenia II wojny światowej z dziejów Polski, Europy i świata.
  9. Europa i świat w okresie rywalizacji ZSRR i Stanów Zjednoczonych. Uczeń:
    - 1) opisuje demograficzne, społeczno-gospodarcze i polityczne skutki wojny;
    - 2) rozpoznaje zmiany polityczne na mapie Europy i świata po II wojnie światowej;
    - 3) wyjaśnia genezę zimnej wojny i rozpoznaje jej przejawy w stosunkach pomiędzy ZSRR a Stanami Zjednoczonymi;

-
- 4) charakteryzuje problem niemiecki po II wojnie światowej;
  - 5) wyjaśnia cele utworzenia NATO i Układu Warszawskiego oraz charakteryzuje te bloki militarne;
  - 6) charakteryzuje proces integracji Europy Zachodniej;
  - 7) wyjaśnia cele utworzenia ONZ i charakteryzuje jego rolę w rozwiązywaniu problemów współczesnego świata;
  - 8) charakteryzuje przyczyny i skutki przełomowych konfliktów zimnej wojny: wojny koreańskiej, kryzysu kubańskiego, wojny w Wietnamie i wojny w Afganistanie;
  - 9) wyjaśnia źródła i rozwój konfliktu arabsko-izraelskiego po II wojnie światowej.
10. Rozpad systemu kolonialnego. Uczeń:
    - 1) opisuje główne etapy procesu dekolonizacji Azji i Afryki, z uwzględnieniem Indii oraz Indochin;
    - 2) opisuje zmiany na politycznej mapie świata w wyniku procesu dekolonizacji;
    - 3) ocenia polityczne i społeczno-gospodarcze skutki procesu dekolonizacji.
  11. Chiny po II wojnie światowej. Uczeń:
    - 1) opisuje główne etapy w dziejach komunistycznych Chin;
    - 2) charakteryzuje maoistowską odmianę komunizmu;
    - 3) charakteryzuje międzynarodową pozycję Chin w okresie rywalizacji ZSRR i Stanów Zjednoczonych oraz po rozpadzie ZSRR.
  12. Europa Środkowo-Wschodnia po II wojnie światowej. Uczeń:
    - 1) charakteryzuje proces uzależniania państw Europy Środkowo-Wschodniej od ZSRR, z uwzględnieniem sowytyzacji i stalinizacji;
    - 2) wyjaśnia przyczyny zmian w polityce zagranicznej ZSRR i w polityce wewnętrznej państw satelickich ZSRR po 1956 r.;
    - 3) charakteryzuje proces uniezależnienia się państw satelickich od ZSRR;
    - 4) wyjaśnia przyczyny rozpadu ZSRR i bloku wschodniego;
    - 5) opisuje przeobrażenia ustrojowe w państwach Europy Środkowo-Wschodniej i rozpoznaje charakterystyczne cechy procesu dekomunizacji w państwach bloku wschodniego po 1989 r.;
    - 6) synchronizuje najważniejsze wydarzenia z dziejów świata, Europy Zachodniej i Środkowo-Wschodniej oraz Polski.
  13. Polska w latach 1944–1948. Uczeń:
    - 1) porównuje terytorium Polski powojennej z terytorium II Rzeczypospolitej oraz analizuje polityczno-społeczne i gospodarcze skutki zmiany granic;
-

-
- 2) charakteryzuje główne etapy przejmowania władzy przez komunistów w Polsce, z uwzględnieniem działań opozycji legalnej i podziemia antykomunistycznego; opisuje represje stosowane przez radziecki i polski aparat bezpieczeństwa;
  - 3) rozpoznaje charakterystyczne cechy okresu odbudowy i przebudowy gospodarki, z uwzględnieniem reformy rolnej i nacjonalizacji przemysłu.
14. Polska w latach 1948–1956. Uczeń:
    - 1) porównuje procesy stalinizacji państwa polskiego i państw Europy Środkowo-Wschodniej;
    - 2) charakteryzuje system polityczny i społeczno-gospodarczy Polski w okresie stalinowskim, z uwzględnieniem Konstytucji z 1952 r.;
    - 3) rozpoznaje charakterystyczne cechy gospodarki centralnie planowanej i ocenia jej skutki;
    - 4) charakteryzuje zjawisko socrealizmu w literaturze i sztuce.
  15. Polska w latach 1956–1980. Uczeń:
    - 1) charakteryzuje i porównuje etapy: 1956–1970 i 1970–1980;
    - 2) wyjaśnia przyczyny kryzysów społeczno-politycznych: 1968 r., 1970 r., 1976 r. i 1980 r.;
    - 3) charakteryzuje działalność opozycji w PRL-u;
    - 4) charakteryzuje relacje państwo-Kościół i ocenia rolę Kościoła w życiu społecznym;
    - 5) charakteryzuje kulturę i życie codzienne w Polsce Ludowej.
  16. Polska w latach 1980–1989. Uczeń:
    - 1) wyjaśnia ideę Solidarności i jej wpływ na przemiany społeczno-polityczne w Polsce;
    - 2) charakteryzuje państwo i społeczeństwo w czasie stanu wojennego oraz ocenia społeczno-gospodarcze i polityczne skutki stanu wojennego;
    - 3) opisuje przyczyny i skutki obrad „Okrągłego Stołu”;
    - 4) prezentuje oceny polskiej historiografii dotyczące PRL-u.
  17. Narodziny III Rzeczypospolitej. Uczeń:
    - 1) wyjaśnia międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania procesu odbudowy demokratycznego państwa po 1989 r.;
    - 2) charakteryzuje proces reformowania gospodarki polskiej;
    - 3) ocenia dokonania III Rzeczypospolitej w polityce zagranicznej.
  18. Przemiany cywilizacyjne w drugiej połowie XX w. Uczeń:
    - 1) charakteryzuje społeczno-gospodarcze i techniczne skutki rewolucji naukowo-technicznej, rozpoznając osiągnięcia nauki i techniki drugiej połowy XX w.;
-

-
- 2) rozpoznaje charakterystyczne cechy kultury masowej i elitarnej oraz przemiany obyczajowe drugiej połowy XX w.;
  - 3) charakteryzuje zjawisko kontrkultury i ruchy młodzieżowe w kulturze zachodniej;
  - 4) charakteryzuje tendencje sakralizacyjne i desakralizacyjne we współczesnym świecie, oraz proces dostosowywania się Kościoła katolickiego do wyzwań współczesności.